

Зарубіжний досвід

УДК 332: 330.342: 338.24.021.8(510)

В.В. Величко

Розвиток економіки Китаю у період політики реформ і відкритості (1978-2009 рр.) та його регіональні аспекти

Оцінено результати економічної реформи в Китаї впродовж останніх трьох десятиліть. Висвітлено розробку теоретичних основ реформи, в тому числі їх регіонального виміру, структуру, перебіг, основні напрямки та результати реформування економіки, а також найважливіші зрушення в регіональній політиці та регіональному розвитку.

Ключові слова: політика «реформ та відкритості», ринкові засади, економічне зростання, регіональна політика, регіональний розвиток.

Досвід подолання Китаєм наслідків світової економічної кризи викликає підвищений інтерес як китайських, так і зарубіжних науковців не стільки до пошуку подальших шляхів розвитку економіки Китаю, скільки до підбиття підсумків, передусім у контексті оцінки економічної ефективності політики реформ і відкритості та до перспектив її розвитку у перехідний період [1].

Зважаючи на зростаючий вплив економічного поступу КНР на світову економіку, процеси його реформування перебувають у центрі уваги економічних досліджень в усьому світі, не оминаючи й Україну.

Так, реформування економіки Китаю відображено у працях О. Білоруса, А. Гееця, М. Павловського, Ю. Пахомова, В. Седнева, В. Симоненка, А. Філіпенка, В. Шевчука, Л. Шевчук, Б. Яценка та інших відомих українських вчених [2, с. 24].

Дослідження виявили, що китайська реформа стосується практично всіх аспектів економічного розвитку і є потужним чинником активізації наукових досліджень. Зокрема, висока динаміка економічного розвитку КНР за останні 30 років, глибока трансформація структури економіки, її теоретичних основ не могли не вплинути на формування нової якості регіональної економіки Китаю та на перебіг його регіональної політики.

Проблематика реформи становить інтерес для прибічників різних теорій, парадигм та концепцій, передусім неокласичного напрямку, які переконані в тому, що трансформація однієї соціально-економічної системи в іншу має відбуватися без «шокової терапії», тобто поза абсолютним пануванням приватної власності та без примату вільного ринкового саморегулювання економіки.

Це, серед іншого, дало Китаю можливість керованого реформування розвитку регіонів, запровадження тривалих та амбітних програм, а також час та матеріально-фінансові можливості для експериментів та вибору найоптимальніших моделей регіональної економічної політики та регіонального управління.

Сутність, предмет та об'єкт реформування економіки Китаю, розвиток теорії та методології дослідження на сучасному етапі, а також структура та типологія, перебіг основні напрямки і результати реформування економіки,

© В.В. Величко, 2010.

а також найважливіші зрушення в регіональній політиці та управлінні регіональним розвитком – лише частина широкого фронту досліджень, який розгорнуто в Китаї.

Завдяки зусиллям дослідників Чжоу Ціє, Лі Їнін, Сунь Шанцін, Чень Дуншен, Ху Цзяюн, Дін Сябао, Лінь Їфу, Лу Дадао, Вей Хоукай, Ян Кайчжун, Лі Цзінвень, Лі Кецянь та ін., здійсненим удосконалим останніх десятиліть, зарубіжні теорії опрацьовані й органічно поєднані з власним оновленим теоретичним багажем китайської науки і являють неабияку теоретичну та методологічну цінність.

Як зазначено вище, сучасний (починаючи з 1978 р.) етап розвитку китайської економіки пов'язаний з політикою «реформ та відкритості» – *гайге кайфан чженце*, яка полягала у розвитку товарно-грошових відносин, поступовому впровадженні ринкових методів господарювання, створенні умов для широкого виходу на зовнішній ринок і залученні іноземних інвестицій. Усі подальші напрямки реформ («три представництва», «гармонійне суспільство») можуть вважатися розвитком політики реформ та відкритості у нових конкретно-історичних умовах кінця 1990-х – початку 2000-х років.

У контексті реформ відбувся докорінний перегляд теоретико-методологічної бази регіональної економіки як науки, а регіональна політика, що проводилася у дореформний період під впливом адаптованої в Китаї концепції «рівномірного розміщення продуктивних сил» – *шенчаньлі пінхен буцзюй*, була офіційно замінена концепцією використання «порівняльних переваг» – *біцзяо сянью*.

По суті, це було повернення до колишньої практики та її теоретичного обґрунтування щодо пріоритетного розвитку приморських (на відміну від внутрішніх) регіонів, що мали найбільший потенціал економічного зростання.

Пришвидшені темпи розвитку приморських районів («кумулятивний ефект») мали забезпечити високі темпи зростання китайської економіки в цілому, оскільки й інші райони через систему міжрайонних зв'язків мали отримати стимули для росту.

Уже у 1980-х роках було завершено впровадження сімейного підряду (й відповідне реформування господарств «народних комун») у сільському господарстві, реформа системи управління і господарського механізму держ-підприємств у промисловості, їхнє перетворення у самостійні суб'єкти господарювання. Тобто селянство Китаю повернулося до традицій ведення сімейного селянського господарства, як це відбувалося до проведення колективізації аграрного сектора після утворення КНР у 1949 р.

Це викликало підйом продуктивних сил країни, кардинальне поліпшення макроекономічних показників, підвищення продуктивності праці і конкурентоздатності національної економіки. Зазначене зрушення поклало початок зменшенню диспропорцій у розвитку міст та сільських районів.

На початку 2000-х років розпочався другий етап аграрної реформи, пов'язаний з удосконаленням ринкових засад аграрного комплексу і, зокрема, скасуванням сільськогосподарського податку.

Не тільки в аграрній сфері, а й у господарстві в цілому курс на будівництво соціалістичної ринкової економіки знайшов своє втілення у реформі системи ціноутворення, оподаткування та валютного регулювання.

Так, протягом 1990-х років була скасована система фіксованих цін, реформований механізм оподаткування (приведення видів і ставок

податків у відповідність із загальноприйнятими у світі стандартами), валютного регулювання (забезпечення внутрішньої конвертованості юаню, відмова від обов'язкового продажу валюти експортерами, впровадження механізму купівлі-продажу валюти на біржі) та реформування інших сфер (банківської, страхової, біржової, інвестиційної, земельної, зовнішньоторговельної тощо).

На власній методологічній базі в основному було вирішене питання про власність на землю, яка продовжувала залишатися національним надбанням, що не підлягало відчуженню. Був розроблений механізм передачі землі у довгострокову оренду чи купівлі-продажу права на розпорядження нею (але не права власності).

Важливими факторами економічного розвитку були й інтенсивне використання дешевої робочої сили, значні внутрішні нагромадження і масове залучення іноземного капіталу.

В результаті реалізації реформування за цими напрямками наприкінці ХХ ст. були закладені сталі тенденції розвитку економіки, які знайшли глибокий аналіз та відображені у численних виданнях, присвячених 30-річчю китайських реформ та 60-річчю проголошення КНР.

Одне з них – п'ятнадцятитомна серія книг, де узагальнено дослідження перебігу економічної реформи, спільно здійснені наприкінці 2007-2008 рр. Академією суспільних наук м. Чунцін та Чунцінським університетом [3]¹.

Дослідження виявили, що найочевидніша перевага реформи – досягнення високих темпів розвитку. Так, у цілому за три десятиліття політики реформ та відкритості середні темпи економічного росту склали до 10, а інколи й більше відсотків (середньосвітові темпи за цей же період становили 2,4%).

Під час валютно-фінансової азійської кризи кінця 1990-х років економіка Китаю продовжувала розвиватися стійкими темпами (хоча і не настільки високими – у середньому на 8% щорічно в 1996-2000 рр.). Більш того, вона виявилася фактором стабілізації економік країн Азійсько-Тихоокеанського регіону.

2008 р. ВВП Китаю перевищив ВВП Німеччини, і за цим показником Китай посів третє місце у світі [4].

Якщо припустити, що Китай у перспективі розвиватиметься тими ж темпами, що й останні п'ять років, і зможе ефективніше подолати наслідки світової економічної кризи, то 2012 р. КНР за абсолютним обсягом ВВП (модальність ПКС) може наздогнати США.

Важливим фактором господарського розвитку виявилось залучення вітчизняних та іноземних інвестицій у території пріоритетного розвитку, що забезпечило сталі темпи економічного зростання.

Так, для залучення іноземних інвестицій спочатку використовувалися лише спеціальні економічні зони – *цзінцзі тецьюй* – та низка визначених приморських, «відкритих міст» – *кайфан ченши*, де в обмежених масштабах апробувалися механізм залучення і модель їхнього раціонального використання.

Стійкість національної економіки забезпечувало й те, що китайські керівники, з одного боку, не допустили широкої приватизації великих державних підприємств – *гоїн ціе* або *гою ціе*, а з іншого – не прагнули до відповідного

¹Далі наводяться статистичні дані дослідження [3], за винятком даних, отриманих з інших джерел.

розвитку фінансового сектора, орієнтуючись на модернізацію виробничих потужностей.

Саме тому вся економічно освоєна територія держави відкривалася для зовнішніх зв'язків та іноземного капіталу поступово, починаючи зі спеціальних економічних зон. Значна ж частина іноінвестицій (до 75%) була спрямована у сферу матеріального виробництва та будівництва.

Особливість інвестиційного процесу становила своєрідність структури і джерел капіталовкладень.

На відміну від більшості азійських країн, в економіці яких переважали японські капіталовкладення, інвестиції до КНР надходять із країн чи територій, у яких етнічні китайці – *хуацяо* або становлять більшість населення, або відіграють провідну роль в економічному житті. Тому на початку 2000-х років частка гонконгівського і тайванського капіталу складала біля 76% усіх іноінвестицій, а японського – менш ніж 5% (американського – 8%).

З приєднанням до Китаю Гонконгу та Макао (а в історичній перспективі і Тайваню) капіталовкладення з цих територій фактично виявилися внутрішніми і вже не можуть розглядатися як частина зовнішнього боргу КНР.

Великими інвесторами стали й етнічні китайці нових індустриальних країн – Малайзії (32% етнічно китайського населення, у розпорядженні якого зосереджено 69% національного багатства), Таїланду (відповідно 15% і 81%), Індонезії (4% і 73%), не кажучи вже про Сінгапур, де частка китайського населення перевищує 77%, а економіка майже цілком підконтрольна китайській діаспорі.

Слід згадати, що в той час, як країни Південно-Східної Азії (ПСА) потерпали від руйнівного впливу кризових явищ, китайська діаспора цих країн вдалася до виведення з їхньої економіки частини капіталу і вкладання його в економіку континентального Китаю. Таким чином останній виявився у вигазі від кризи.

Масштаби залежності Китаю від зовнішньоторговельних операцій були значно меншими, ніж у країнах Південно-Східної Азії.

Нові галузі промисловості країн ПСА, створені в результаті імпорту технологій та комплектуючих, були практично цілком орієнтовані на експорт, у зв'язку з чим і вся їхня економіка значною мірою залежала від експорту. У силу необхідності забезпечення високої норми нагромаджень, зростання споживання в країнах ПСА штучно стримувалося, а внутрішній ринок звужувався.

Навпаки, експорт китайської продукції за кордон не перевищував 20% ВВП країни. До того ж, для виробництва більшості експортних товарів не було потрібно залучати передові технології і завозити комплектуючі.

Структура китайського експорту (електроніка, текстиль, побутові ви­роби, деякі види сировини і продовольства) була конкурентоздатною у пост-індустріальних країнах, займаючи нішу, фактично полишену вітчизняними виробниками (текстильна, взуттєва промисловість, виробництво товарів господарського призначення та побуту тощо).

Однак найважливішим фактором, що сприяв відносно стійкому розвитку китайської економіки у кризовий період, був, як зазначено вище, порівняно низький показник ВВП на душу населення.

До цього слід додати відносно дешевизну робочої сили (продуктивність китайського працівника оцінюється приблизно в 5 дол. США на 1 дол. заробітної плати), її практично невичерпні резерви.

Таким чином, навіть у кризовий час привабливість китайської економіки для інвесторів та конкурентоздатність китайських товарів на зовнішньому і внутрішньому ринку зберігалися.

За оцінками західних економістів, масштабна криза може вразити Китай тільки тоді, коли він сягне економічного рівня, що відповідає сьгоднішнім показникам Таїланду, Малайзії чи, можливо, Південної Кореї, оскільки на цьому рівні зникнуть переваги, обумовлені дешевизною і ресурсами робочої сили [5].

Це підтверджує й аналіз тенденцій розвитку економічної ситуації в КНР у період кризових явищ у світовій економіці наприкінці 1990-х років та на початку 2000-х років.

Крім незначного (у межах декількох відсотків) зниження індексів котирування акцій на фондових біржах, тимчасового уповільнення темпів зростання китайського експорту до ЄС, США і Японії та промислового виробництва у цілому, кризові явища масштабно не вплинули на китайську економіку.

Важливу роль у забезпеченні стійкості китайської економіки і стабільності національної валюти зіграли превентивні заходи – удосконалення кредитної політики, поглиблення співробітництва з фінансовими і банківськими установами Азії, підтримка зусиль міжнародних фінансових організацій, спрямованих на забезпечення стабільності світової фінансової системи, активна фіскальна політика з метою стимулювання інфраструктурного будівництва.

Під час глобальної кризи, що триває від 2008 р., Китай використовував додаткові фінансові інструменти, які в умовах скорочення експорту та падіння фондових ринків, дозволяли йому підтримувати, хоча й у менших масштабах, економічне зростання, загальний економічний підйом, а також отримати нові важелі у реалізації регіональної економічної політики.

Мова йде передусім про істотне збільшення фінансування у внутрішній економічній та соціальній розвитку – так званий «масивний інфраструктурний пакет», обсяг якого становить близько 4 трлн. юанів (586 млрд. дол. США) [6].

За офіційним визначенням, Китай є країною, що розвивається, з низьким доходом на душу населення [7]. У країні кілька десятків мільйонів осіб перебувають за межею бідності. Значне зростання доходів окремих соціальних груп, особливо в приморських районах та великих мегаполісах, приводить до поглиблення майнової диференціації населення з відповідними соціально-політичними наслідками.

Відносно низькими залишаються такі показники міжнародної конкурентоздатності, як обсяг капітального будівництва, розвиток фінансової системи, культурно-освітній рівень населення, за якими Китай тривалий час посідав не вище за 30-те місце у світі.

За даними Світового банку, Китай – країна зростаючої стабільності системи управління, що постійно удосконалюється, економіка якої вже увійшла до чільної десятки найбільш конкурентоздатних у світі за умови збереження нинішніх темпів розвитку.

Про зростаючу конкурентоздатність китайської економіки свідчить той факт, що Китай зазнав мінімальних втрат від впливу світової економічної кризи кінця 1990-х років, а його економіка продовжувала розвиватися високими темпами.

За прогнозами Світового банку, у 2020 р. Китай може стати другим у світі міжнародним трейдером, а купівельна спроможність китайських споживачів буде мати більші обсяги, ніж європейських [8].

На підвищення конкурентноздатності китайської економіки позитивно впливають суб'єктивні фактори, зокрема внутрішня політика країни та її пріоритети, починаючи з 1990-х років.

Це, насамперед, курс на заохочення іноземних інвестицій, стимулювання внутрішнього споживання, на освоєння Заходу та реформування державного сектора. Це також піднесений до рангу державної політики захист вітчизняного виробника водночас із заходами з підтримки аграрного сектора і підприємництва усіх форм власності.

Китай відносять до «великої четвірки» країн, що розвиваються, економіка яких перебуває на перехідному етапі (Китай, Індія, Бразилія і Росія), так званої групи BRIC [9].

Незважаючи на те, що нині їхні трудові ресурси перевищують половину світових, а обсяги ВВП чи зовнішньої торгівлі – 8-9%, очікується, що до 2020 р. Китай стане однією з ключових економік, що представляють найдинамічнішу частину світового господарства.

Це, своєю чергою, вимагає внесення коректив у міжнародний поділ праці як для розвинених, так і для країн, що розвиваються.

Політика *гайге кайфан* – «реформ і відкритості», розпочата з кінця 1970 х років, викликала значні зміни в підходах до розміщення виробництва, економічного районування та регіонального планування.

Уже в першому директивному документі про регіональне планування 1978 р. міститься положення про необхідність вигідного розміщення продуктивних сил і підвищення в такий спосіб ефективності суспільного виробництва [10].

Однак практичні кроки з реалізації цього документа, особливо в частині вигідного розміщення продуктивних сил, були зроблені не відразу.

Так, тривалий час не переглядалася мережа макроекономічного районування 1959 р., а основні адміністративно-територіальні одиниці Китаю (провінції *шен* і їм рівні *цзичжи цюй* – автономні райони та *чжися ши* – міста центрального підпорядкування) залишалися як базовими одиницями територіальної структури.

У пореформений період (починаючи з 1978 р.) кордони провінцій залишалися незмінними, за винятком двох провінцій – Гуандун та Сичуань. Від Гуандуна відійшла острівна територія Хайнань, що стала провінцією й є водночас спеціальною економічною зоною (1988 р.). З провінції Сичуань у 1997 р. була вилучена територія мегаполіса – Чунціна, який перетворився на місто центрального підпорядкування з населенням понад 30 млн. осіб.

Визнання позитивної ролі ринкових засад в економіці і поступовий перехід до товарно-грошових відносин змінили підходи до регіонального розвитку.

Так, порівняно з періодом «культурної революції» (1960-1970 рр.) посилювався централізм в економічному управлінні. Спочатку всезростаюча частина фінансових і матеріальних ресурсів зосереджувалася у Центрі.

Однак у подальшому, із становленням індивідуальних селянських господарств та промислових підприємств як самостійних суб'єктів господарювання, все менша частина ресурсів стала безпосередньо надходити у розпорядження Центру.

Директивний початок у діяльності центральних органів влади зазнав істотної трансформації. Раніше регулювання територіальних пропорцій господарства здійснювалося шляхом безпосереднього розподілу Центром фінансово-матеріальних потоків (наприклад, шляхом обмеження капіталовкладень у приморські райони та їхнього збільшення у внутрішні).

Галузеві ж міністерства, інші центральні органи управління економікою здійснювали безпосереднє управління підприємствами (центрального, місцевого чи подвійного підпорядкування). У пореформений період Центр перейшов до вирішення тих же завдань без державного адміністрування підприємствами, в основному шляхом створення необхідних економічних умов і правового поля.

Так, полегшений доступ до кредитів, податкові пільги, можливість залучати іноземні інвестиції та мати зручні канали експорту виготовленої продукції обумовили приплив до приморських районів капіталу (в тому числі іноземного) та робочої сили.

Механізм використання економічних методів у регіональній політиці вводився й удосконалювався поступово:

По-перше, з 1978 р. регулювання територіального розвитку у Китаї стало тісніше пов'язане з поступовим відкриттям країни для зовнішньоекономічних зв'язків, спочатку за рахунок «відкритих регіонів» – *кайфан діцзюй*.

По-друге, на десятому році реформи (1988 р.) було вирішено повніше використовувати потенціал приморських районів – *линьхай діцзюй*, зокрема розміщувати там інтенсивне, трудомістке виробництво, використовуючи фактор низьких витрат на оплату праці та наявність матеріальних ресурсів.

Незважаючи на опір консервативних сил на центральному та місцевому рівнях, приморським районам було дозволено «багатіти першими» – *сянь фуцілай*. Саме там були започатковані зони з особливим режимом господарської діяльності (*цзінцизі тецзюй* – спеціальні економічні зони), а в подальшому й інші компактні території пріоритетного розвитку наукомістких галузей (*цзінцизі цзішу кайфацзюй* – зони техніко-економічного розвитку) тощо.

Завдяки цьому економіко-правовими методами виконувалося завдання повнішого використання вигідного економіко-географічного положення приморських районів не тільки для екстенсивного розвитку, а й для залучення іноземних інвестицій.

Водночас була розв'язана проблема запозичення зарубіжного досвіду економічного менеджменту, управління фінансовим капіталом, залучення передових технологій, а також забезпечення зайнятості населення.

По-третє, були внесені зміни в систему макроекономічного районування.

З метою ефективнішого макрорегулювання економіки в 1986 р. на державному рівні були введені у практику регіонального планування «економічні пояси» – *цзінцизі дідай*: Східний, Центральний та Західний.

Після того, як була в цілому успішно реалізована концепція розвитку Східного економічного поясу, на рубежі XXI ст. був накреслений курс на випереджувальний розвиток Центрального і Західного економічних поясів.

По-четверте, до мережі економічного районування 1958 р., що продовжувала використовуватися в процесі макроекономічного менеджменту, на початку 1990 х років були внесені істотні зміни, а саме:

- в економічний макрорегіон (з центром у Шанхаї) була виділена дельта річкової артерії Янцзи і прилеглі до неї райони провінцій її басейну;
- зі складу Північного макрорегіону виділена в макрорегіон територія навколо Бохайської затоки;
- з частини Південного та Південно-Західного макрорегіонів виділений приморський район дельти р. Янцзи.

– до складу Центрального Китаю введені провінції Аньхой і Цзянсі.

Реформа обумовила перехід усіх ланок управління до вирішення завдань непрямыми – економічними і правовими – методами.

Так, провінціям було делеговане право ведення зовнішньої торгівлі і залучення іноземних інвестицій. Окремі провінції (Гуандун, Фуцзянь) були уповноважені затверджувати важливі з політико-економічної точки зору проекти створення СЕЗ.

Права деяких спеціальних економічних зон (Шеньчжень, Сямень) у ряді питань (прийняття нормативних актів з економічних питань, права в сфері планування, регулювання інвестиційної діяльності, зовнішньої торгівлі тощо) стали відповідати рівню провінцій.

При цьому регіональні засади їхньої діяльності посилювалися: за Центром залишилися передусім функції розробки загальної стратегії економічного розвитку. Регіони ж отримали широкі права для розвитку регіонального господарства, вирішення проблем культурно-освітньої сфери, охорони здоров'я, захисту навколишнього середовища тощо.

Регіональна економічна політика дала суперечливі результати. Так, створення СЕЗ сприяло прискоренню темпів економічного росту в країні в цілому. З іншого боку, воно спричинило поглиблення диспропорцій у рівнях економічного розвитку регіонів.

Очевидно, що ретельно сплановані структурні зміни були спрямовані на прискорення процесів економічного комплексотворення у внутрішніх районах. Вони просуватимуться одночасно з формуванням необхідних передумов (визрівання індустріальної структури господарства, розв'язання транспортних проблем, створення інвестиційних фондів, подолання організаційних труднощів тощо).

Згадане вище капітальне дослідження перебігу економічної реформи і прогнозування її наслідків свідчить, зокрема, про те, що проблема глибоких диспропорцій у розвитку регіонів, взаємовідносин між центральним та місцевими бюджетами, розподіл податків між центром і регіонами вимагають першочергового вирішення.

Проте його темпи залежали і залежать від того, наскільки ефективна політика Центру стосовно регіонів, а також висока активність місць і низових, базових ланок суспільства у регіональній політиці й наскільки міцна в країні в цілому регіональна стабільність. Як показало дослідження, у Китаї свідомі того, що помилкова політика в цій сфері може призвести до втрати політичної та економічної єдності всієї країни [11].

Таким чином, регіональна економічна політика та обслуговуюча її наука – регіональна економіка є важливим напрямком реформування соціалістичної ринкової економіки як на практиці, так і у теорії.

Список використаних джерел

1. Кесян Лі. Цзяцян цзегоу гайцзао, цуцзін цзінцзі чжуаньсін (Прискорити структурну перебудову, просувати перехідність в економіці) / Лі Кесян // Женьмінь жибао. – 2009. – 10 серпня. – С. 1.
2. Шевчук Л.Т. Китай: соціально-економіко-географічна характеристика / Л.Т. Шевчук. – Львів : Світ. – 1999. – С. 24, 91.

3. Чжунго цзінцзі гайге 30 нянь (30 років реформ економіки Китаю) / у 15 т. ; за ред. Гао Сіньцая. – Чунцін : Чунцін дасюе чубаньше, 2007-2008.
4. Вого GDP ю ван цзінъжу цюань цю сань цзя (Є сподівання, що за обсягом ВВП Китай посяде 3 місце у світі) // Чжунго ціебао. – 2008. – 18 грудня. – С. 1
5. Lawrence, Robert Z. China and the Multilateral Trading System // KSG Faculty Research Working Paper Series No. RWP06-45 and NBER Working Paper No. 12759. – October 2006.
6. Geoff Dyer. China galvanizes economy with «massive» infrastructure package // Financial Times. – 2008. – November 10.
7. Ху Цзінъгуан, Хань Давань. Гуаньйюй Чжунго сяньфа (Про Конституцію Китаю) / Ху Цзінъгуан, Хань Давань. – Пекін : Фалюй чубаньше, 2004. – С. 2, 4, 429.
8. Дані з Веб-сторінки. – Режим доступу : www.worldbank.org.cn/downloads/mdgs/MDGrpt2005.pdf+World+Bank+China+report+2005.
9. Domonic Wilson, Roopa Purushothamam. Dreaming with BRICs: The Path to 2050 // Global Economics Paper N99 // www2.goldmansachs.com/insight/research/reports/99.pdf.
10. Чжунго цзінцзі гайге 30 нянь (Цюйюй цзінцзі цюань) (30 років реформ економіки Китаю. Том «Регіональна економіка») / За ред. Гао Сіньцая. – Чунцін : Чунцін дасюе чубаньше, 2008. – С. 112.

Величко В.В. Развитие экономики Китая в период политики реформ и открытости (1978-2009 гг.) и его региональные аспекты.

Оцениваются результаты экономической реформы в Китае в течение последних трех десятилетий. Освещены вопросы разработки теоретических основ реформы, в том числе их регионального измерения, структура, ход, основные направления и результаты реформирования экономики, а также важнейшие сдвиги в региональной политике и региональном развитии.

Ключевые слова: политика «реформ и открытости», рыночные основы, экономический рост, региональная политика, региональное развитие.

Velychko V.V. Development of China Economy during the Reforms and Openness Policy (1978-2009) and its Regional Aspects.

The outcome of economic reforms in China during the last three decades is evaluated. Elaboration of theoretical foundations of the reform, including its regional dimension, structure, course, mainstream and outcome of reforms in economics as well as major changes in regional policy and regional development is outlined.

Key words: policy of «reforms and openness», market conditions, economic growth, regional policy, regional development.

Надійшло 15.09.2010